

Els usos del guionet

El **guionet** (-) és el signe gràfic que usem per a unir paraules originàriament diferents. Fonamentalment l'emprem per a connectar els pronoms febles entre ells i amb el verb quan n'apareixen darrere. També en alguns casos de paraules compostes i de numerals.

En aquesta presentació repassarem els casos en els quals apareixen els guionets.

El guionet (1)

- Escrivim guionet davant els pronoms febles quan les seues formes elidides i plenes, van en posició enclítica, és a dir, **quan van darrere del verb s'hi connecten entre ells i amb el verb amb guionet si no es poden apostrofar** (*posa-la, parlem-ne, pensa-t'ho, endur-se-les*). Recordem que quan van davant del verb els pronoms apareixen solts o s'apostrofen.
- En els **numerals compostos, entre les desenes i les unitats, i entre les unitats i les centenes**, i per a recordar-ho en diguem **regla DUC** (*desenes-unitats-centenes*): *quaranta-set, vint-i-cinc, set-cents, dos-cents vint-i-sis...*
- Les **paraules compostes no porten guionet com a norma general, però hi ha una sèrie de casos en què sí cal escriure guionet**. Són els següents:

El guionet (2)

- Les paraules compostes en les quals **el primer element és un punt cardinal**: *nord-oest, Sud-àfrica, sud-est, nord-atlàntic...*
- També quan **el primer component acaba en vocal i el segon comença per r, s, x**, (podem fer-ne memòria amb *XeReSa*): *mata-rates, para-sol, escura-ximeneres...* **Llevat d'expressions lexicalitzades** formades per una preposició i un substantiu: *sensesostre, contrarellotge*.
- Quan afegim **el prefix NO** a un substantiu: *no-violència, no-bel·ligerància, el no-res...* (Però escrivim *arma no reglamentària*). Podem escriure «no res» quan vol dir «en un instant» o «cosa insignificant»: *torne en un no res, no patisques per un no res*.
- En els **composts expressius repetitius**: *xino-xano, rum-rum, tam-tam...*

El guionet (3)

- En els casos que la connexió dels elements **puga dificultar-ne la lectura**: *Bell-lloc, pit-roig, cul-de-sac, cap-roig...*
- Paraules compostes **quan el primer element du accent gràfic**: *ciència-ficció, cotó-en-pèl, pèl-roig, mà-llarg...*
- Les paraules compostes següents: ***abans-d'ahir, adeu-siau, dellà-ahir, al després-dinar, despús-ahir, despús-anit, despús-demà, qui-sap-lo.***
- Els **manlleus no adaptats**: *jet-set, rock-and-roll, prêt-à-porter, music-hall...*
- També quan volem marcar la independència dels conceptes (*relacions anglo-franceses*), indicar oposició (*acord patronal-sindicats*), direcció (*tren València-Barcelona*), i davant una sigla o símbol (*anti-OTAN, sub-21*).

Exercici pràctic

- Reviseu les composicions següents i poseu els guionets corresponents quan siga el cas:
- Barba + serrat, para + xocs, sense + faena, pèl + curt, principi + de + no + intervenció, anti + avalots, tic + tac, busca + raons, audio + visual, 1.115, 75, nord + americà, pacte + de + no + agressió, 428, despús + demà, 1.120.000, Vila + real, qui + sap + lo, Vila + marxant, xup + xup, bel + canto.

Solució a l'exercici pràctic:

Amb guionet	Amb guionet	<i>Sense guionet</i>
barba-serrat	nord-americanà	<i>sensefaena</i>
para-xocs	pacte de no-agressió	<i>antiavalots</i>
pèl-curt	quatre-cents vint-i-huit	<i>audiovisual</i>
principi de no-intervenció	després-demà	<i>mil cent quinze</i>
tic-tac	Vila-real	<i>un milió cent vint mil</i>
busca-raons	qui-sap-lo	<i>Vilamarxant</i>
setanta-cinc	xup-xup	<i>bel canto</i>

Recursos complementaris:

Enllaços accessibles a la xarxa:	
Gramàtic – SALT: el guionet https://salt.gva.es/auto/ajuda-salt/puntuacio/el_guionet.html	Aina Monferrer: el guionet https://youtu.be/mwnmlSXXOps?si=1haROpgNRfwy3R10
És a dir: el guionet https://esadir.cat/entrades/fitxa/node/guionet	UPV: l'apòstrof i el guionet en els pronoms febles https://youtu.be/FwbXWegno?si=IshJSRJRyYUKe45s
Parlament CAT: usos del guionet https://www.parlament.cat/document/intrade/239124	Laura Dot: el guionet en els noms compostos https://youtu.be/caTfSvdYb6o?si=Xv8OohM8ik38YvMR
Aula de Català: el guionet https://www.auladecatala.com/el-guionet/	Valencià a la Dipu: regla DUC https://youtu.be/Ud52swleCCE?si=hXvO1eazmDxmICLM
Vilaweb – Jordi Badia: dubtes en l'ús del guionet https://www.vilaweb.cat/noticies/dubtes-us-guionet/	Les píndoles del profe: usos del guionet https://youtu.be/5Qe4eSmZn-8?si=5Buct745NNqkWpfS